Blogi

Mitä nuorten talousopetuksessa pitää huomioida?

Talousosaaminen | 31.07.2024 | Anu Raijas

KIRJOITTAJA

Anu Raijas
Talousosaamisen
neuvonantaja

On tärkeää tunnistaa sosioekonomisen taustan vaikutus talousosaamiseen varhain, jotta nuorille saadaan tukea ennakoivasti. Nuoret tarvitsevat talousosaamisen osa-alueista tietojen ja taitojen lisäksi asennekasvatusta, jolla lisätään heidän kiinnostustaan raha-asioihin ja rakennetaan tervettä itseluottamusta.

Kesäkuun lopulla julkaistiin uusimman talousosaamisen PISA-tutkimuksen tulokset. Mukana tutkimuksessa oli 14 OECD-maata ja kuusi muuta maata.

Tutkimuksessa mukana olleissa maissa 15:lla on käytössä talousosaamisen strategia. Näistä maista Alankomaat, Brasilia, Espanja, Italia, Itävalta, Kanada, Unkari ja Yhdysvallat ovat kohdentaneet talousopetusta erityisesti nuorille. Talousopetus sisältyy näillä mailla opetussuunnitelmiin ja opetusta on laajennettu myös muille alueille.

Tuoreen PISA-tutkimuksen perusteella nuorten talousosaamisessa parhaimpia maita olivat Belgian flaamilainen yhteisö, Tanska, Kanada, Alankomaat, Tšekki, Itävalta ja Puola.

Nuorten talousosaamista tutkittava

Suomi ei tällä kertaa osallistunut PISAn talousosaamisen osioon toisin kuin vuoden 2018 tutkimukseen. Onneksi meillä Suomessa on kuluneen kevään aikana kerätty laaja-alaista dataa nuorten talousosaamisesta. Näitä tuloksia julkistetaan syksyllä. Omien tutkimusten tekeminen on tärkeää, sillä seuraavan kerran talousosaaminen on PISAssa mukana vasta vuonna 2029.

Vaikka Suomi ei tällä kierroksella ollut mukana, on PISA-tutkimuksen tuloksiin silti tarve kiinnittää huomiota myös meillä.

Taloutta opitaan eri tahoilta

Nuoret oppivat raha-asioista eri yhteyksistä: vanhemmiltaan, ystäviltään, koulusta sekä käyttämällä rahaa itsenäisesti. Tutkimus osoitti, että finanssituotteiden käyttö, säästäminen ja hintojen vertailu on OECD-maiden nuorille tuttua. Ostopäätöksiin vaikuttavat usein ystävät.

Tutkimus toi esille talousosaamisen polarisaation OECD-maissa. Keskimäärin 11 prosentilla nuorista talousosaaminen oli korkeimmalla tasolla. Nämä nuoret ymmärtävät monimutkaisia finanssituotteita ja osaavat ratkaista vaativiakin finanssikysymyksiä.

Huolestuttavaa on se, että nuoria, joiden talousosaaminen on heikkoa, oli enemmän, jopa keskimäärin 18 prosenttia. Talousosaaminen on yhteydessä matemaattisiin ja lukemisen taitoihin.

Sukupuoli erottelee talousosaamista

Sukupuolten välinen ero talousosaamisessa oli OECD-maissa keskimäärin pieni. Pojat olivat kuitenkin hieman parempia Italiassa, Unkarissa, Tanskassa, Itävallassa, Portugalissa ja Costa Ricassa, kun taas tytöt olivat poikia parempia Malesiassa, Bulgariassa, Arabiemiirikunnissa ja Norjassa. Mielenkiintoinen tulos on Tanskan ja Norjan toisistaan poikkeava tulos, vaikka niiden ajattelisi olevan monessa suhteessa samanlaisia.

Tutkimus toi esille yksityiskohtia poikien ja tyttöjen talousosaamisen eroista, joihin meidänkin on syytä kiinnittää huomiota. Ensinnäkin pojat ilmoittivat olevansa useammin arjessaan tekemisissä raha-asioiden kanssa, ja heillä näytti olevan tyttöjä enemmän kokemusta sekä perinteisessä että digitaalisessa toimintaympäristössä.

Toiseksi pojat myös ilmaisivat tyttöjä suurempaa itseluottamusta raha-asioissa ja kertoivat nauttivansa raha-asioista puhumisesta. Kolmanneksi pojat saivat tyttöjä useammin työtuloja, mutta tämä vaikutti kielteisesti talousosaamiseen. Ja viimeiseksi pojilla näytti olevan vähemmän autonomiaa ja itsenäisyyttä kulutuspäätöksissä.

Edellä esitetyt tulokset herättävät monia kysymyksiä. Miksi pojat ovat tyttöjä enemmän tekemisissä raha-asioiden kanssa? Onko kyse henkilökohtaisesta kiinnostuksesta vai saavatko pojat enemmän tietoa?

Tämä seikka on hyvä ottaa huomioon nuorille puhuttaessa. Tyttöjä tulee rohkaista raha-asioissa. Se, että tytöillä olisi PISA-tutkimuksen mukaan poikia enemmän autonomiaa ja itsenäisyyttä kulutuspäätöksissä, on myönteinen asia.

Nuorten taustan vaikutus

Nuorten sosioekonominen tausta selitti 12 prosenttia talousosaamisen vaihtelusta. Paremmassa asemassa olevat nuoret kertoivat nauttivansa raha-asioista keskustelemisesta, käyttävänsä erilaisia finanssituotteita ja tekevänsä itsenäisiä taloudellisia päätöksiä. He myös luottivat osaamisensa taloudellisissa päätöksissä ja käyttäytyivät taloudellisesti vastuullisesti. Heillä on myös useammin omia tuloja.

Suomessa lapset ja nuoret ovat jo pitkään olleet talousopetuksen fokuksessa, ja näin tulee olla jatkossakin. Koska kotitaustalla on vaikutusta nuorten talousosaamiseen, meidän tulee miettiä toimia tämän suhteen.

Koulujen talousopetuksen on todettu toimivan hyvin, mutta myös koulun ulkopuolisten tahojen ponnisteluja tarvitaan. Meidän tulee hyödyntää kaikki ne luontevat paikat, joissa talousasioita voidaan nuorten kanssa käsitellä. Erityishuomiota tulee kiinnittää heikosti koulussa pärjääviin nuoriin, joilla on suuri syrjäytymisriski.

On tärkeää tunnistaa sosioekonomisen taustan vaikutus talousosaamiseen varhain, jotta nuorille saadaan tukea ennakoivasti. Nuoret tarvitsevat talousosaamisen osa-alueista tietojen ja taitojen lisäksi asennekasvatusta, jolla lisätään heidän kiinnostustaan raha-asioihin ja rakennetaan tervettä itseluottamusta.

Asiasanat

nuoret, OECD, talousopetus, talousosaaminen